

KAJETAN GANTAR
Filozofska fakulteta
Ljubljana

UDK 871—05

LUIGI ALFONSI (1917 — 1987)

Približno pred desetimi leti sem iz Italije prejel pismo, kjer sem že na prvi pogled med italijanščino opazil kopico slovenskih besed, tudi celih slovenskih stavkov. Preden sem pismo natančno prebral, mi je pogled obtičal na podpisniku: Luigi Alfonsi. Znameniti latinist, eden najboljših sodobnih poznavalcev Propercijeve poezije! V pismu mi je opisoval, kako je najlepša otroška leta preživel v Gorici (1921—1924), kako ga je tam učil neki slovenski „gospod župnik“, ki ga je ohranil v najlepšem spominu. Od njega se je, čeprav so bili to hudi časi fašizma, naučil nekaj slovenščine — nekaj slovenskih molitvenih obrazcev zna še danes na pamet. Spominu na tega blagega gospoda bi se zdaj rad oddolžil s tem, da naveže stik s klasičnim filologom slovenskega rodu. Temu pismu so nato sledila še druga, v katerih me je prese-nečal z vedno novimi slovenskimi besedami in stavki. Za ilustracijo objavljam v Dodatku eno teh pisem. In nazadnje je sledilo še vabilo, naj obiščem znamenito univerzo v Pavii in čudovito mesto Como, kjer so ravno takrat obhajali 1900-letnico smrti Plinija Starejšega. Med velikimi sodobnimi latinisti ne poznam nikogar, ki bi s takšno ljubeznijo govoril o Slovencih in s takšnim zanimanjem o slovenščini. Zato je prav, da ob njegovi smrti, od katere je preteklo že več kot leto dni, napišemo nekaj vrstic tudi v naš časopis.

Luigi Alfonsi se je rodil 12. novembra 1917 v Sassariju na Sardiniji, kjer je bil njegov oče gimnazijski profesor. Osnovno šolo in licej je obiskoval v Gorici, kamor je bil 1. 1921 prestavljen negov oče, ki je 1. 1925 v Gorici tudi umrl. Klasično filologijo je študiral na Katoliški univerzi v Milanu, med svoje akademske učitelje in vzornike je štel tako slavna imena kot so Amatucci, Calderini, Funaioli, Cantarella, Franceschini, Bignone. Prvih deset let je poučeval latinščino po raznih licejih, leta 1950 pa je postal profesor latinske literature na univerzi v Catanii na Siciliji. Sledilo je desetletje profesure v Palermu (1953—1962), nato dve desetletji v Pavii (1964—1984), in nazadnje Katoliška univerza v Milanu, ki ji je posvetil zadnja leta svojega življenja in ji tako vrnil svoj dolg iz študentskih let. Vmes je bil eno leto gostujoči profesor na univerzi v Tübingenu (1962). Zadnje četrstoletje svojega življenja je preživel v slikovitem mestu Varese v

severni Lombardiji, kjer je tudi umrl. Svojo bogato knjižnico, v kateri je bil vsebovan tudi dobršen del zasebne biblioteke Ettoreja Bignoneja, je zapustil Katoliški univerzi v Milanu.

Objavil je več kot 500 študij in prispevkov. V njih se zrcali vsa širina njegovih znanstvenih interesov, ki sega od Hezioda in Mimnerma do latinskih pesmi največjega italijanskega mojstra „čiste poezije“ — Giovannija Pascolija. Toda v središču njegovega znanstvenega zanimanja so bili vedno rimski elegiki in latinski cerkveni očetje. Rimski elegiji je posvetil vrsto tehtnih člankov in razprav o Korneliju Galusu, Tibulu, Properciju, Maksimijanu. Na področje rimske elegije segajo tudi tri samostojne monografije, ki predstavljajo vrhunec njegove pretanjene in poduhovljene literarne kritike: *Poetae Novi* (Como 1945), *Albio Tibullo e gli autori del Corpus Tibullianum* (Milano 1946), *L'elegia di Propertio* (Milano 1945). Knjiga o Properciju je pred leti celo izšla v reprintu v ZDA, kar priča o njeni še vedno živi aktualnosti.

Duhovno še bližja je bila Alfonsiju latinska patristika, in prav v raziskavah patristike se najlepše zrcali Alfonsijev blagi in pomirljivi značaj. Tu ga namreč ne zanima polemična konfrontacija med poganstvom in krščanstvom, temveč stične točke med obema svetovoma. Vztrajno išče sledove poganske dediščine v spisih cerkvenih očetov, vznemirja ga vprašanje, v koliški meri poganski misleci pripravljajo tla in vzdušje za sprejem krščanskih idej, koliko Prudencij dolguje Horaciju, koliko Avgustin Ciceronu, in podobno. Vedno in povsod išče kontinuiteto idej, tok misli, ki se pretakajo nepretrgoma iz roda v rod, iz pesmi v pesem, od enega do drugega, včasih na videz diametralno nasprotnega misleca, tok, ki ne pozna nobenega nasilnega zastoja, nobene pregrade, nobene smrti. Ali kot je zapisal eden njegovih učencev (L. Castagna): „V predavanjih o srednjeveški kulturni zgodovini ni maral govoriti o 'renesansi', zakaj 'renesansa' predpostavlja smrt', smrt pa zanj sploh nikoli ni obstajala, ni je bilo niti v stoletjih, ki so bila najbolj sovražna literarni kulturi“.

Sintezo svojih pogledov na rimsko antiko je strnil v „Latinski književnosti“ (*Letteratura latina*, Firenze 1957, 3. predelana izdaja 1960), kjer je na dobrih 500 straneh podal zgoščen prikaz rimske književnosti — od najstarejših magičnih obrazcev in obrednih pesmi do zadnjih pesnikov latinske patristike. Vendar to ni standardni priručnik z enciklopedičnim naštevanjem letnic, podatkov in imen, temveč en sam triumfalni pohod misli in idej, ki se manifestirajo v stoterih različnih ubeseditvah. Med številnimi rimskimi literarnimi zgodovinami ne poznam nobene, ki bi bila tako zelo poduhovljena, kjer bi bilo tako malo „učne snovi“ in tako veliko duhovnega bogastva kot v Alfonsijevi Latinski literaturi.

S smrtjo Luigija Alfonsija je klasična filologija izgubila široko razgledanega misleca (kakršnih je v današnjih časih ozke specializacije čedalje manj), Slovenci pa dobrega prijatelja, ki je o nas vedno mislil samo vse najboljše.

D o d a t e k

Varese 27/X/79

Caro professore,

Con molto ritardo anch'io ho ricevuto, rimandatami da Roma, la Sua lettera di un mese fa e mentre mi rammarico da circostanze inattese che abbiano impedito di essere a Roma ai primi di ottobre, mi felicito della perfetta Sua conoscenza della lingua italiana. E ben vero che da bambino io villeggiai più anni nell'estate presso un „sveti gospod jupnik“ di Raune di Cerkno, presso Gorizia dove allora abitava la mia famiglia, ma non ricordo più, dello sloveno, che allora sapevo abbastanza bene, altro che alcune preghiere (Oče naš ecc; Zdrava Marija milosti polna; U imenu očeta) o espressioni religiose (Hvaljen Jesus ecc.) o . . . frasi galanti rivolte alle „lepe gospodične“ (il plurale è italiano), conoscendo dell'aggettivo perfino il superlativo „nailepscia“ (ma sicuramente ho scritto sbagliato!); o elogi alle ottime cuoche (Iulka je pridna kuhariča!) o perfino semibestemme (preklet hudič!!). A parte i „dober dan“, dobro (superlativo naibolši, se ben ricordo!!!) iutro, dober vecir, lahko noč ecc. . . Ma purtroppo questi sono fragmenta ex effecta memoria emergentia: e quindi non posso risponderLe nella Sua lingua (avevo letto, sotto la guida di quel dotto e a me assai „dragi“ jupnik, anche poesie di Prešeren, e qualche racconto di Cankar).

Spero quindi che l'anno prossimo consentirà un nostro oraziano simpatico incontro. Per gli „Atti“ del Convegno tutto dipende della disponibilità finanziaria. Speriamo che anche questo . . . miracolo, come altri nella nostra Italia, si compia. Qui da noi il provvisorio diventa permanente, l'incredibile reale, il reale assai spesso folle. . . „Itala gente dalle molte vite. . .“ cantava il Poeta. Ed auguriamoci sia così! Anche, ripeto, per la speranza di nostra personale conoscenza. E mi saluti la bella Emona — Lubiana, così gentile e squisita anche nella sua distinzione austriaca che la fa simile per me a Innsbruck, pur con la sua fisionomia. Con cordiali saluti

Suo

Luigi Alfonsi